

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Att idrotta eller icke idrotta, det är frågan”

Ett forskningsarbete om idrottsintresset och idrottsvanor bland elever på de yrkesförberedande programmen

Markus Adolfson & Peter Wegat

LAU690

Handledare: Peter Esaiasson

Examinator: Folke Johansson

Rapportnummer: HT07-2490-03

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: ”Att idrotta eller icke idrotta, det är frågan”

Författare: Markus Adolfson & Peter Wegat

Termin och år: Höstterminen 2007

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Peter Esaiasson

Examinator: Folke Johansson

Rapportnummer: HT07-2490-03

Nyckelord: Idrott, idrottsintresse, yrkeselever, frånvaro och betyg.

Syftet med det här forskningsarbetet var i första hand att ta reda på om det verkligen var som det påstods beträffande yrkes eleverna, att de hade högre frånvaro på skolidrotten än övriga elever på skolan. Om det skulle visa sig vara på detta sätt blev vårt syfte med automatik att ta reda på vad detta problem grundade sig i. Våra huvudfrågor var således: Är det så att yrkes eleverna har en högre frånvaro, och hur kan man i så fall förklara detta?

Vår metod bestod av en kvantitativ studie, där vi började med att ringa runt till gymnasieskolorna i Västra Götaland, för att göra en kort intervju med idrottslärarna, i syfte att se om detta problem kunde ses som generellt. När problemet av undersökningen kunde ses som generellt i länet, gjordes en enkätundersökning på en av de skolor som ansåg sig ha problemet. På samma skola samlades även material in i form av idrottsbetyg från grundskolan samt faktisk frånvaro i ämnet idrott och hälsa. De resultat vi kommit fram till är att problemet kan ses som generellt, yrkes elever har högre frånvaro på idrotten än övriga elever. Men tyvärr har vi inte med någon av de förklarande frågeställningarna vi undersökt kommit fram till vad detta problem grundar sig i. Trots att vi inte kunnat förklara detta fenomen så har vi fått möjligheten att belysa det, och genom detta visat att problemet existerar. Dessutom har vi fått en massa vetenskap om vår kommande elevgrupp bestående av yrkes elever som man även är elevhandledare för, då man arbetar som yrkeslärare.

Innehållsförteckning

1. Förord	sid. 3
2. Inledning	sid. 4
2.1 Syfte och problemformulering	sid. 4
3. Teoretisk anknytning	sid. 5
3.1 Självbild	sid. 6
3.2 Motivation	sid. 6
3.3 Gruppdynamik.....	sid. 7
3.4 Idrottslektionernas innehåll	sid. 8
4. Design, metoder och tillvägagångssätt	sid. 8
4.1 Enkätundersökning.....	sid. 9
4.2 Självbild	sid. 10
4.3 Motivation	sid. 10
4.4 Gruppdynamik.....	sid. 10
4.5 Idrottslektionernas innehåll	sid. 11
4.6 Etiska överväganden	sid. 11
5. Avgränsningar samt eventuella svagheter	sid. 11
6. Resultatredovisning.....	sid. 12
6.1 Självbild	sid. 12
6.2 Motivation	sid. 15
6.3 Gruppdynamik.....	sid. 19
6.4 Idrottslektionernas innehåll	sid. 20
7. Slutdiskussion	sid. 24
7.1 Elevernas egna uppgifter om deras deltagande på idrotten.....	sid. 24
7.2 Eleverna faktiska frånvaro i idrott och hälsa.....	sid. 25
7.3 Resultat.....	sid. 26
7.4 Förslag på fortsatt forskning	sid. 27
8. Referenser	sid. 28

1. Förord

Denna undersökning gäller yrkeselevers vanor i Västra Götalands gymnasieskolor, beträffande deras deltagande på skolidrotten och vad det är som förklarar om de deltar eller inte.

Vi har gemensamt kommit fram till resultatet genom ett gott samarbete genom hela arbetet, med att såväl designa forskningen samt analysera resultatet. Detta forskningsresultat kommer oss väl till en stor nytta som framtida yrkeslärare, då man även har rollen som elevhandledare för en klass och samtidigt också, naturligtvis, bär ett ansvar när det gäller att få eleverna att även delta på gymnasieprogrammets kärnämneslektioner.

Vi vill tacka vår handledare Peter Esaiasson för hans stöd och hjälp att genomföra detta examensarbete. Också ett stort tack till alla övriga involverade, bl.a. de idrottslärare som ställde upp samt alla andra lärare, elever och rektor som gjorde det möjligt att genomföra denna undersökning.

2 Inledning

”Har man intresse för hantverk så har man inget idrottsintresse, och intresse för att röra på sig ur hälsosynpunkt verkar inte finnas”, sade en lärare på en VFU skola vid vår praktik. Vi är nog många inom skolans värld som har en negativ bild av yrkeslevernans intresse för alla aktiviteter som inte direkt rör deras karaktärsämne och då framförallt skolidrotten. De flesta lärare, så även yrkes- och idrottslärarna, bär på en uppfattning om att yrkeslevernans i största möjliga mån avstår helt från idrottslektionerna. Vi som blivande yrkeslärare som själva tidigare varit elever på den här typen av gymnasieprogram, tycker oss också känna igen fenomenet.

Den här bilden av ointresse för idrott bland yrkeslevernans förstärktes ytterligare hos oss under den praktik som gjordes ute i skolorna under vår lärarutbildning. Det var även då en nyfikenhet väcktes inom oss, hur det kommer sig att yrkeslevernans verkar sakna intresse för idrott. Då detta för vår del på senare tid också alltmer blivit ett privat intresse, med tanke på alla de arbetsskador vi sett i vårt arbetsliv, såväl i industrin som i bilverkstäderna. Detta problem med alltför passiva medborgare och den övervikt samt den övriga ohälsa det medför, har dessutom blivit ett av vår tids största folkhälsoproblem.

Det vi först vill ta reda på är: Har yrkeslever en större frånvaro på skolidrottslektionerna än elever på studieförberedande program? Och om det visar sig vara så, vad är det i sådana fall som förklarar deras frånvaro på dessa lektioner? Det vi vill undersöka med vår forskning är om det verkligen är så att den här typen av elever verkligen är mindre intresserade av idrott överlag. Om vi kommer fram till att det är så, vad det i sådana fall kan bero på, eller om det hela rör sig om fördomar från lärare och andra elever runt dem.

Om det nu i undersökningen skulle visa sig att den här elevkategorin har ett lägre intresse, så kan kanske detta bero på att man som lärare inte möter dem på deras nivå. ”Läraren skall utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära.” (Utbildningsdepartementet 1994:10). Alternativt till detta så kanske det förhåller sig så att det i själva verket beror på ett bristande intresse eller att de faktiskt är mindre motiverade till att delta på idrottslektionerna?

Vi skall här pröva fyra olika tillförlitliga teorier från tidigare forskning och pröva om någon eller flera av dem kan förklara skillnaden i närvaro bland olika elevgrupper på idrottslektionerna. De fyra olika teorier vi tänkt pröva med avsikt att förklara denna skillnad är självbild, motivation, gruppdynamik samt det innehållsmässiga på idrottslektionerna.

2.1 Syfte och problemformulering

Syftet med den här undersökningen är att få en inblick i gymnasieskolornas yrkeslever och deras förhållningsätt till skolidrotten.

Vi vill i studien undersöka i vilken utsträckning yrkeslevernans deltar samt vad som kan påverka detta. För att uppnå vårt syfte gjorde vi en telefonintervju med idrottslärarna på gymnasieskolor i Västra Götalands län. Med intervjuerna ville vi få fram om det uttalade problemet med yrkeslevernans ointresse för idrott är generellt. Efter detta gjordes en enkätundersökning bland eleverna på en utav gymnasieskolorna i regionen. Syftet med denna var att hitta de fenomen som kan förklara deltagande alternativt icke –deltagande i skolidrotten.

Vi har ytterligare tänkt oss att ta reda på, vad de elever som väljer att gå på yrkesförberedande program har för idrottsbetyg på högstadiet för att med hjälp av det kunna undersöka påståendet om att hantverksintresse och ointresse för idrott skulle kunna ha ett samband.

3 Teoretisk anknytning

Det första vi behöver ta reda på är om detta problem överhuvudtaget finns och om det kan anses vara generellt. I de forskningsarbeten vi läst tidigare som behandlat närliggande problem, hittade vi i ett fördjupningsarbete om bedömning i ämnet idrott och hälsa gjord av Staffan Larsson vid Göteborgs universitet. Hans resultat gav oss belägg för vår hypotes att eleverna på de yrkesförberedande programmen är mer omotiverade samt oftare uteblir när det gäller idrottslektionerna. Det resultat i forskningen som vi anser stödjer vår hypotes är att i de yrkesförberedande program han tagit med i undersökningen, bygg, barn och fritid samt hantverksprogrammet har betygen under 2002-2004 förändrats till det sämre. Förändringarna som skett är att antalet elever som får de lägre betygen i skalan, dvs. IG och G har blivit fler medan antalet elever som får de två högsta betygen i skalan, dvs. VG eller MVG har minskat under samma tidsperiod. Han skriver även att de program som står för merparten av ökningen av betygsnivån IG är Barn –och Fritid, Bygg, Fordon och Handelsprogrammen. (Larsson 2005:42-43)

Det vi således förväntar oss att komma fram till när vi undersöker denna den beskrivande delen i vår forskning, "är att de allra flesta skolorna i länet tycker sig kunna se detta problem med yrkes eleverna". Det är förövrigt den elevgrupp som läser på de studieförberedande programmen som vi tänkt oss att använda som jämförande grupp. Dels då denna grupp är större och att de anses vara mer studiemotiverade, sköter alla sina ämnen på gymnasieutbildningen på ett mer önskvärt sätt och därmed även skolidrotten.

Kommer vi nu fram till vårt förväntade resultat bland gymnasieskolorna i Västra Götalands län. D.v.s. att den största andelen skolor i länet tycker sig ha problemet med yrkes elevers engagemang och deras deltagande på idrottslektionerna, så kommer vi till den förklarande delen i vår frågeställning, "vad är det som förklarar detta ointresse för idrott bland eleverna på de yrkesförberedande gymnasieprogrammen"?

De fenomen som skulle kunna förklara ointresset och den frånvaro det medför på skolidrotten bland yrkes eleverna, har vi valt att undersöka på tre olika plan. Dessa plan är följande: För det första individnivå, dvs. att problemet visar sig ligga hos den enskilda individen. För det andra om det är på grupp nivå, med andra ord att det skulle vara ett gruppfenomen att man påverkas av de andra i klassen. För det tredje skall vi slutligen försöka besvara detta problem genom att undersöka om det kan finnas på skolnivå, med det menar vi undervisningens utformning.

Vi har fyra förklarande frågeställningar. Med en serie av datainsamlingar skall vi besvara dessa fyra förklarings teorier, vilka kan vara orsaker till ointresse för, och frånvaro på idrottslektionerna bland yrkes eleverna.

3.1 Självbild

Den första av de teorier vi vill undersöka som kan ligga till grund för ett bristande deltagande och engagemang bland yrkeseleverna är om det skulle kunna vara deras självbild samt egen förmåga i idrott som är grunden till deras inställning till idrott och hälsa. ”Vi vill alla tycka om oss själva, men om någon p.g.a. många negativa erfarenheter har utvecklat en övervägande negativ självuppfattning så finns det en tendens att sträva efter att behålla även den. Det tycks i vissa fall vara mindre hotande att ha en väl etablerad negativ självuppfattning än att nås av information som står i stark motsägelse till en stabil självbild även om den råkar vara negativ. Med andra ord, att besitta en negativ självbild kan i vissa fall vara bättre än att inte ha någon alls, dvs. att inte med säkerhet veta vem man själv är”. (Bengtsson 2005:113).

Med utgångspunkt från den litteratur vi läst, har vi sett att om man inte kan det man tycker att man borde kunna, så utplånar det elevernas intresse och vilja att delta i den givna aktiviteten. I ytterligare en tidigare studie som gjorts om elevers självuppfattning om sin förmåga i förhållande till deras verkliga förmåga ser man att dessa två inte alls följs åt. Generellt sett så hade eleverna i denna forskning högre uppfattningar om sin förmåga än vad de i själva verket kunde uppnå på olika övningar. (Hellgren & Paulsen 2006). Med utgångspunkt från den här forskningen om elevers självuppfattning i förhållande till förmåga, finns det skäl att tro att eleverna på de yrkesförberedande programmen har en sämre självuppfattning än elever på studieförberedande program när det gäller sin förmåga att prestera i ämnet idrott. När vi undersöker hur stor påverkan detta kan ha på deltagandet i idrott och hälsa förväntar vi oss att resultatet visar att det finns ett samband mellan elevernas självuppfattning och deras deltagande på idrottslektionerna.

3.2 Motivation

Den andra förklaringsteorin som bör vara en påverkande faktor är motivation. Motivation eller motsats till denna s.k. amotivation, vilket då betyder brist på motivation. Vi har i tidigare forskning läst att motivationen växer ur olika typer av belöning, vilket kan vara betyg, resultat och social belöning, t.ex. att träffa kompisar. Tanken att detta skulle kunna förklaras med hjälp av motivation eller amotivation som föds ur det sociokulturella förstärks ytterligare när vi läser Silwa Claessons bok ”spår av teorier i praktiken”. I denna bok där hon tar upp olika typer av lärande tas det sociokulturella upp som en viktig del, i detta kapitel citeras bl.a. Vygotskij och hans forskning kring detta där han menar att människan integreras i det sammanhang eller den kontext hon växer upp i. (Claesson 2002:29). Det här kan ju även förknippas till skolmiljön samt den kontext som skapas där och en strävan bland eleverna att öka den sociala statusen bland kompisarna i gänget, eller att göra sina föräldrar stolta.

Det som är så spännande med att läsa tidigare forskning runt den här förklaringsteorin att motivationen skulle vara en av de orsaker som skulle kunna påverka yrkeselevernas deltagande och engagemang i skolidrotten, är att den ger möjlighet till flera tolkningar. Det vi menar är att de som skrivit om detta utgår från tanken att om man inte deltar i idrotten beror detta på att man saknar den motivation som krävs för att delta. (Andersson 2007). Att eleverna i stället är omotiverade och att det kommer ur oförmåga och att de har en uppfattning om bristande kapacitet. En annan orsak som beskrivs som skulle kunna orsaka bristande motivation, är känslan av hjälplöshet och brist på kontroll. (Andersson 2007).

Den andra möjliga tolkningen till denna tanke om motivation kontra amotivation i förhållande till den elevgrupp vi valt att forska om, är att de kanske ger varandra belöning av social art och att de höjer sin sociala status i gänget genom att inte delta. Detta ger då en motivation till att inte delta på idrottslektionerna.

3.3 Gruppdynamik

Det skulle även kunna vara någon typ av gruppdynamiskt fenomen som kan vara en bidragande orsak, som är den tredje bland de förklaringsorsakerna vi tänkt oss att undersöka. Med anledning av detta föll det sig naturligt att åter se tillbaka och studera den litteratur som behandlat dessa områden tidigare i vår utbildning, Svedbergs Gruppsykologi och Perssons Skolkulturer. Kan det vara så att den i förhållande till klasser inom studieförberedande program bestående av ca 30 elever, mindre gruppen med yrkesförberedande elever bestående av max 18 stycken, har en starkare gruppdynamik som då skulle kunna bidra till att det är hela den här typen av elevgrupp som i vissa fall ser ut att utebli? I Svedbergs bok diskuteras gruppstorlekens betydelse bl.a. på följande vis. ”Kohesion: I dyaden och triaden har varje medlem en relativt stor del av livsrymden till sitt förfogande, vilket underlättar en känsla av medlemskap och möjlighet till inflytande. Allteftersom gruppstorleken ökar, så minskar den enskildes andel. Det personliga engagemanget tenderar då att minska liksom sammanhållningen (kohesionen) i gruppen.” (Svedberg 2007:114).

Det här citatet ger möjlighet till en mängd olika tolkningar. Men i vår forskning kan det visa sig ha den betydelsen att i den stora gruppen, vilket en klass på över tjugo elever bildar, skulle en eventuell stark ledare inte få så stort gensvar om denne skulle tycka illa om skolidrotten. Vidare skriver Svedberg: ”Den stora gruppen är mer anonym än den lilla och den enskildes ansvar och engagemang mindre uppenbart.” (Svedberg 2007:114).

Till skillnad mot den större gruppen så har individen i den mindre gruppen ett större engagemang gentemot gruppens övriga individer. Detta bidrar till mindre anonymitet och autonomi. Det är då lättare att falla under grupstrycket samt den eventuella kultur som råder bland dessa elever, vilket tillsynes bidrar till en högre frånvaro på lektionerna. När vi som lärarstudenter var ute på skolorna och praktiserade under VFU-perioden, kunde vi se detta gruppfenomen i många olika sammanhang. Med detta menar vi att om den tongivande eleven i klassen exempelvis tycker att en lärare är tråkig, orättvis eller dålig pedagog, så smittar det av sig oerhört mycket till de övriga klasskamraterna som då i sin tur blir lika negativt inställda. Detta kan i sin tur kopplas till det vi tidigare nämnt om den mycket högre respons eleverna har möjlighet att få i en klass av arton elever, dvs. det Svedberg benämner som en liten grupp respektive klassen om ca 30 elever då det är samma som det han beskriver som en stor grupp.

När vi vidare läser om de teorier som behandlar skol-, elev- och lärarkulturer ser vi följande i Perssons Skolkulturer: /.../ ”om eleverna uppfattar skolan som ett tvång, som ett karriärmedel eller som en plats där man närmar sig kunskap för kunskapens egen skull, har detta en stark inverkan på skolans arbete och klimat. Elevkulturer förefaller representera ett mera effektivt förändringstryck, och i vissa fall också ett effektivt ”beständighetstryck”, än visioner och förändringstryck uppifrån toppen i utbildningssystemets hierarki. Ett annat fenomen som har betydelse för att förstå elevkulturer och spänningar mellan elever och lärare är det som kallas ungdomskultur.” (Persson 2003:18).

3.4 Idrottslektionernas innehåll

Den fjärde av de fyra olika förklarande orsakerna till det problem vi tänkt undersöka är om det är utformningen av undervisningen som är problemet dvs. att idrottslärarna inte anpassar och möter eleverna i undervisningen på ett sätt som passar den typ av elever som studerar på yrkesförberedande program. I tidigare forskning som berör huruvida undervisningens utformning har någon vidare betydelse för elevernas engagemang finns förklaringsmodeller som visar att detta kan ha hög inverkan. Här finns det ett starkt skäl att tro att detta kan vara av en betydande vikt bland de orsaker som kan förklara problemet med yrkeselevernars förhållande till idrott. I den forskning vi läst som berör det innehållsmässiga på idrottslektionerna säger sig eleverna sakna såväl variation som möjlighet att påverka innehållet på lektionerna. Eleverna säger även att det är sällan som upplägget på lektionerna faller dem i smaken. (Henriksson & Jonsson 2007:18-19).

En bra elevanpassad undervisning kan se ut på följande vis: En lärare skall alltid ha i åtanke vad eleverna önskar och ta stor hänsyn till detta. Givetvis måste han också ta hänsyn till de olika styrdokument som skall följas. Dessa är i allmänhet väldigt vagt skrivna och ger läraren stora friheter att själv välja vad som skall ske på lektionerna. Man kan t ex. vid en lektion helt enkelt bara fråga eleverna vad de önskar att lektionerna skall innehålla. Det blir säkert många olika svar och förslag som man då som lärare antecknar för att kanske senare kunna göra en utvärdering och planera kommande lektioner utifrån det. Ytterligare sätt skulle kunna vara om t ex. de flesta eleverna är intresserade av fotboll så kan dessa ägna sig åt det, medan de andra kan disponera sin tid till det de tycker om men naturligtvis under ordnade förhållanden och med lärarens uppsikt. Huvudsaken är att det är roligt för eleverna att delta på idrottslektionerna.

Vid tillfället för telefonintervjuerna av idrottslärarna fick vi ett exempel på detta. Bland de lärare som intervjuades fanns en lärare som sade sig haft problemet med hög frånvaro bland yrkeseleverna, men denne hade blivit av med problemet genom att satsa på utrustning till just dessa elever på denna skola då med hjälp av boxhandskar mm. vilket var väldigt populärt.

4 Design, metoder och tillvägagångssätt

Den första bland våra frågeställningar, den beskrivande frågeställningen, lyder: Finns det ett problem med yrkeselevernars deltagande och motivation i ämnet idrott och hälsa? Denna första beskrivande frågeställning har vi fått besvarad genom att vi ringde runt till de skolor i Västra Götaland som alla har yrkesförberedande gymnasieprogram, och gjorde en kort intervju med idrottslärarna på respektive skola. Urvalet bestod av 34 stycken skolor. Vårt kriterium var att de skulle ha minst två yrkesförberedande samt två studieförberedande program. Syftet med att ta kontakt med skolorna var att fråga idrottslärarna om problemet överhuvudtaget existerade och om det i så fall var generellt, eller om det bara var på de skolor där vi genomfört vår praktik och fått våra erfarenheter av läraryrket?

I samband med att vi kontaktade idrottslärarna för att ta reda på om problemet i fråga kunde ses som generellt, passade vi även på att fråga huruvida de anpassade undervisningen till denna yrkeselevskategori. Även ställdes frågan om de genom anpassningen försökte locka dem till lektionerna. Att idrottsläraren till exempel mötte dem i den miljö där de kände sig mest trygga och hemma för att ta reda på deras intressen, önskemål och tidigare erfarenheter av ämnet, inför kommande kurs i idrott och hälsa.

Detta för att eleverna på så vis skulle veta vad som väntade dem på kommande lektioner. Den här frågan ställde vi för att med hjälp av den eventuellt få ett svar huruvida problemet skulle kunna bero på undervisningens utformning.

4.1 Enkätundersökningen

När det nu inledningsvis i vår forskning visade sig att det så kallade problemet med yrkes elever och deras förhållande till idrott var generellt, valde vi att utforma en enkät (se bifogad bilaga). Vid utformningen av enkäten tog vi del av tidigare enkätundersökningar där frågorna anses vara utformade på korrekt sätt. En enkätundersökning vi till stor del tittat på är en enkätundersökning som gjorts av SOM institutet som formats för en opinionsundersökning. (SOM INSTITUTET).

Vi använde oss även till stor del av enkäter som gjorts vid undersökningar på pedagoger vid Göteborgs universitet där vi såg hur de utformat frågor samt svarsalternativ på dessa till att mäta självuppfattning och motivation vilket även vår enkätundersökning var avsedd att mäta. (Reuterberg, S-E., Svensson, A, Giota, J., & Stahl, P-A. 1995). (Giota, J. & Cliffordson, C. 2004).

Den enkät vi skulle komma att själva utforma var avsedd för elever på såväl yrkesförberedande samt studieförberedande program. Vi valde att göra 120 enkäter som vi delade ut på Porthälla gymnasium i Partille, vilken var en av de skolor som tyckte sig se problemet med deltagandet på skolidrott bland yrkes eleverna. Att vi valt att använda den här skolan i vår forskning beror till stor del på att Markus arbetar på densamma. Och att vi genom det skulle kunna få stor hjälp av lärare och rektorer med att dela ut och samla in enkäterna i klasserna, samt att vi ansåg oss få en mycket hög svarsfrekvens med hjälp av det. Detta gjordes även på grund av det inte finns någon anledning att tro att de skolor som hade det problem som ovan tidigare nämnts skulle skilja sig åt.

Med den här bakgrunden tog vi tillsammans med vår handledare, ett gemensamt beslut om att det är fullt tillräckligt med en skola i Västra Götaland för att få ett generaliseringsbart resultat. Fördelningen gick tillväga på följande vis: 120 enkäter delades ut till de yrkes – och studieförberedande klasserna, till ca hälften av dessa vardera. Av de enkäter som delades ut fick vi 119 stycken tillbaka ifyllda, på dessa var det endast ett fåtal frågor som inte var ifyllda. Detta kan ses som en hög svarsfrekvens. I enkätundersökningen frågade vi bl.a. vilket kön respondenten tillhörde men det visade sig inte vara till någon användning i vårt fall då det i stort sett inte finns några kvinnodominerade yrkesprogram på den skola studien gjordes, t.ex. omvårdnadsprogrammet. Således tar vi inte hänsyn till genus i vår forskning.

Utformningen av enkäten består av följande: Först innehåller den tolv frågor för mätningar av de olika förklarande frågeställningarna, därefter följer tre uppgifter där de skall fylla i om de läser ett yrkesförberedande program eller ett studieförberedande program. Även om de läser på ett av de yrkesförberedande programmen, vilket detta i så fall är. Dessutom har vi med en uppgift där de skall fylla i vilket kön de tillhör. De här tre uppgifterna har vi med för att vi skulle kunna se om detta ha någon påverkan på resultatet. Den första frågan i enkäten formade vi med avsikt att kunna mäta om elevernas fritidsintressen påverkar deltagandet på skolidrotten på gymnasiet. Med andra frågan var tanken att se om idrottsbetyget från högstadiet hade inverkan på deltagandet. Frågorna tre till sex berör elevernas motivation till att delta på skolidrotten. Därefter kommer två frågor med avsikten att mäta hur stor betydelse lektionernas innehåll har för deltagandet. Med fråga nio var avsikten att ta reda på elevernas

egentliga deltagande på dessa lektioner. Efter detta utformade vi tre frågor som skulle kunna visa på elevernas deltagande och intresse samt övriga ämnen i skolan. Detta för att ge oss möjlighet att se om det finns ett samband mellan detta och deltagandet i idrott. När vi samlat in de ifyllda enkäterna använde vi oss av ett datorprogram konstruerat för att arbeta med statistik, kallat SPSS.

Det underlättar för att göra jämförelser och se samband eller inte, ställa olika frågor, pröva olika teorier samt mäta objektivt. Datorprogrammet ger oss också tillgång till att smidigt ha möjlighet att ändra variabler, dessutom har man möjligheter att kunna dra slutsatser genom att ställa frågorna i olika förhållanden till varandra mm. (Metodpraktikan 2007:257-281).

4.2 Självbild

Det den första av de förklarande frågeställningarna handlar om är ifall det bristande deltagandet bland yrkes elever på skolidrotten kan förklaras genom att de har en bristfällig självbild. Denna första frågeställning har genomförts på följande vis. Vi har i vår enkät frågat om vad eleverna tycker om sin förmåga i idrott. Eleverna fick även fylla i vad de hade för slutbetyg i ämnet idrott från högstadiet, då ett lågt betyg från tidigare år sänker självbilden. Med hjälp av studievägledaren på gymnasiet där vi arbetat med vår forskning, har vi tagit reda på vad de elever som sökte till gymnasiet inför detta läsår faktiskt hade för betyg i ämnet. Genom att ta reda på det faktiska idrottsbetyget ökar även validiteten i vår studie, då vi även kan jämföra det med vad eleverna själva fyllt i vid enkätundersökningen.

4.3 Motivation

Den andra i raden av de förklarande frågeställningarna vi valt att undersöka är hur motivationen kan påverka elevernas deltagande. Frågan hur motivationen kan påverka deltagandet på idrottslektioner har vi besvarat genom att i enkäten ta upp frågan. Denna fråga besvarades genom en mängd enkätfrågor som kan peka på motivation eller amotivation. (Se frågorna 3, 4, 5, 10 och 11 i bifogad enkät som utformats för att mäta detta.)

4.4 Gruppdynamik

Frågan om det skulle kunna röra sig om ett gruppdynamiskt fenomen, har vi valt att genomföra genom att använda oss av den faktiska närvaro vi fått ta del av. Detta med hjälp av den läraren som sköter närvaroprogrammet på den skola vi valt att göra vår studie.

Tanken är att med hjälp av de uppgifter vi fått samt genom att analysera klassernas närvaro i ämnet, komma fram till och kunna se om det kan existera grupper i klasserna. Det vi menar med detta är att om vi skulle se på närvarostatistiken att det finns en grupp, då bestående av minst tre till fyra individer som ofta uteblir och med en liknade mängd frånvarotimmar då gärna upp emot ca hälften av lektionstimmarna. Då med tanke på att det lätt slumpmässigt blir ett antal elever med lika frånvaro när det rör sig om ett fåtal timmar. Kan vi se ett sådant här mönster skulle det tyda på en dynamisk effekt i gruppen, då troligtvis med en tongivande medlem som har negativa åsikter om skolidrotten. Denne skulle då i sin tur påverka de andra negativt. Vi är medvetna om att detta tillvägagångssätt för att leta efter saker som tyder på gruppdynamik kan ses som bristfälligt. Ett bättre alternativ i mån av mer tid vore att göra

deltagande och observationsstudier i de klasser man vill uttala sig om, då man skulle ha fler möjligheter att kunna urskilja om det finns tendenser till grupperingar som bidrar till att hela den här gruppen av elever har en hög frånvaro i ämnet idrott och hälsa. Det är ju faktiskt på det viset att om man använder sig av det senare alternativet att det är möjligt att komma fram till ett annat eller ett mer exakt svar.

4.5 Idrottslektionernas innehåll

Avslutningsvis bland de förklaringsteorier som skulle kunna förklara elevernas frånvaro på idrottslektionerna, är om det hela kan bero på lektionernas innehåll. Svaret på den sista frågan har vi tänkt få dels genom att fråga huruvida man anser att idrottslärarna anpassar undervisningen efter elevgruppen, (samma fråga som vi ställde vid tillfället för telefonintervjuerna) dels de frågor i enkätundersökningen som behandlar det innehållsmässiga på idrottslektionerna. (Fråga 7 och 8 se bilaga).

4.6 Etiska överväganden

De etiska överväganden vi behövde göra i den här undersökningen var relativt få, då vi talar om skolor där det arbetar ett stort antal lärare samt att det finns ca ettusen elever på den skola där vi gjort de mer ingående undersökningarna. Det vi menar med detta är att vi talar om gymnasieskolorna i Västra Götaland som ett väldigt generellt begrepp samt att det jobbar fler än en idrottslärare på samtliga av dessa, och på så vis är dessa lärare anonyma i vår undersökning. När vi senare längre fram i undersökningen valde en skola att göra enkätundersökningen på samt undersökningarna i elevers betyg och närvaro, satsade vi på en skola med många elever för att säkerställa de involverades anonymitet samt integritet. Detta då vi är medvetna om att det är viktigt att det inte skall kunna gå att peka ut en enskild person i arbetet. Således nämns inga namn och programtillhörigheten nämns generellt då genom yrkes – respektive studieförberedande program.

5 Avgränsningar samt eventuella svagheter

Vi har valt att avgränsa vårt arbete till att undersöka de gymnasieskolor som finns i Västra Götaland dels pga. begränsad tid och även att det inte finns någon som helst anledning att tro att skolorna i Västra Götalands län på något sätt skulle skilja sig på denna punkt, gentemot nationens övriga gymnasieskolor. Längre fram i forskningen valde vi också att begränsa vissa delar till en enskild skola i regionen, då vi gjorde vår enkätundersökning, även detta pga. den begränsade tid och ekonomi man förfogar över under ett examensarbete med tio veckor till förfogande. Detta gjorde vi även med övertygelsen om att denna skola inte på något sätt utmärkte sig bland de skolor som ansåg sig ha problemet med yrkeselevernas förhållningsätt till skolidrotten.

De svagheter som finns i vår forskning, är den begränsning vi har gjort. För att hålla studien på den nivå som ryms i ett examensarbete av den här omfattningen ingår endast vårt län vid telefonintervjuerna samt endast en skola vid den enkätundersökning vi gjort i vår forskning. Man kan nu se en mängd olika saker som eventuellt skulle kunna öka reliabiliteten, validiteten samt en ökad möjlighet till generalisering. (Stukat 2005:125).

För att få en generalisering med en betydligt större validitet som följd, skulle man naturligtvis ha använt sig av en större population än endast de yrkeselever som finns i Västra Götalands län. En annan svaghet i vårt forskningsarbete som kan minska reliabiliteten, är att vi utformade enkäten efter vi gjort intervjuerna med idrottslärarna. Då vi redan hade fått en uppfattning om yrkes elevernas deltagande på skolidrotten. Detta vilket naturligtvis till stor del påverkade utformningen av frågorna och de mätningar som dessa gav möjlighet till. Man kan ju naturligtvis diskutera validiteten med en sådan här typ av undersökning när man till stor del förlitar sig på en enkätundersökning, som eleverna skulle kunna besvara på ett sådant sätt som de tror att de borde. Men pga. vår medvetenhet om detta validitetsproblem har vi på samma skola också undersökt den faktiska närvaron på dessa lektioner samt deras tidigare betyg i idrott på högstadiet.

Alternativt till denna kvantitativa studie skulle kunna vara att göra observationer och ett antal djupintervjuer med ett antal elever från yrkesförberedande gymnasieprogram dvs. en kvalitativ studie. Men detta såg vi som ett sämre alternativ då detta ger en mindre möjlighet till generalisering.

6 Resultatredovisning

För att besvara den första och den beskrivande frågeställningen –om det är så att problemet med att elever på de yrkesförberedandeprogrammen har en högre frånvaro på idrottslektionerna, ringde vi runt och intervjuade idrottslärare på respektive gymnasieskola. Urvalet av gymnasieskolor gjordes genom att vi gick in på gymnasieguidens hemsida och såg hur många gymnasieskolor som har minst två yrkesförberedande samt två studieförberedande gymnasieprogram. Det visade sig för vår del att 34 skolor var intressanta att söka idrottslärarna på. Vem hade anat vilken otrolig tid det skulle ta att få tag på lärarna på dessa skolor samt få dem att medverka i vår undersökning. Till detta ägnade vi över en veckas tid. När vi sammanställde de resultat vi fått fram genom intervjuerna av lärarna på de 34 skolor vi valt att ha med i vår forskning, visade det sig att på 26 av dem dvs. 76,5 % ansågs det vara ett problem. Med detta resultat som underlag såg vi att problemet faktiskt var generellt. Som vi i rapporten tidigare nämnt, använder vi eleverna på de studieförberedande programmen som en jämförandegrupp gentemot de eleverna som går på de yrkesförberedande programmen. Dels för att vi genom de resultat vi fick när vi gjorde intervjuerna med idrottslärarna är medvetna om att de gjorde en jämförelse med de elever de undervisar från dessa program. Och dels för att undersökningen skall få sådan karaktär att man skall kunna få någon uppfattning och kunna dra några rimliga slutsatser om vad de olika resultaten innebär.

6.1 Självbild

Är problemet en fråga om elevernas självuppfattning? Den första av de förklarande frågeställningarna handlar om det bristande deltagandet bland yrkeselever på skolidrotten, skulle kunna förklaras genom att de har en bristfällig självbild. Denna första frågeställning har besvarats genom att vi i vår enkät har ställt frågan om vad eleverna själva tycker om sin egen förmåga i idrott. Resultatet av enkätfrågan som gällde elevernas självuppfattade förmåga i idrott på yrkesprogrammen samt de studieförberedande programmen visade sig vara följande:

Nedan följer en tabell (fig. 1) som visar yrkes – respektive elever på studieförberedande programs självuppfattade förmåga i idrott.

Fig. 1. Tabell över elevernas självuppfattade förmåga i idrott.

Hur duktig tycker du själv att du är i ämnet idrott och hälsa?	Studie förberedande program		Yrkes förberedande program	
	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Inte duktig alls	6 %	4 st		0 st
Lite duktig	6 %	4 st	8 %	4 st
Varken duktig eller dålig	12 %	8 st	14 %	7 st
Ganska duktig	31 %	21 st	37 %	19 st
Duktig	45 %	30 st	41 %	21 st
Totalt antal som besvarat frågan		67		51

Tabellen visar att det finns en mindre skillnad oavsett programinriktning på elevernas självuppfattade förmåga i ämnet idrott och hälsa. Men innan vi lämnar denna teori som skulle kunna förklara det uttalade problemet med yrkeselevernas bristfälliga deltagande på idrotten dvs. självbilden, så vill vi pröva en ytterligare variabel som skulle kunna påverka självbilden. Den variabel som ytterligare kan påverka elevernas självbild är deras tidigare betyg i ämnet idrott, som tidigare nämnts så sänker ett dåligt betyg elevens självbild.

Som vi tidigare nämnt fick eleverna även fylla i vad de hade för slutbetyg i ämnet idrott på högstadiet. Med hjälp av studievägledaren på gymnasiet där vi arbetade med vår forskning, har vi tagit reda på vad de elever som sökte till gymnasiet inför detta läsår faktiskt hade för betyg i ämnet. Detta gjordes också för att öka validiteten för vårt forskningsresultat valde vi inte bara att fråga om betyget i enkätundersökningen. Vi valde dessutom att ta reda på vad eleverna som sökte till de yrkesförberedande programmen samt studie förberedande programmen på samma skola som vi gjort enkätundersökningen, hade för slutbetyg i ämnet idrott på sitt högstadium. Det kan ju faktiskt vara så att man som elev är oärlig eller busig när det gäller att uppge sina tidigare betyg.

Förutom att bara öka validiteten gjorde vi den här delen av undersökningen för att även kunna använda detta för att undersöka om intresset för hantverksyrken och ointresse för idrott kunde ha ett samband. Att det då finns ett samband mellan ointresse för idrott och att man väljer en praktisk gymnasieutbildning. Den här hypotesen skall vi testa genom att jämföra betygen hos

de elever som sökt till yrkesförberedande program med de betyg de elever som sökt till de studieförberedande programmen haft nionde året på högstadiet.

De program vi tog reda på vad de tidigare haft för betyg var: Fordon, – Bygg, –El, – Naturvetenskapliga –och Samhällsprogrammet. Det visade sig när vi omvandlat de skriftliga betygen till sifferform, att det genomsnittliga betyget mellan de yrkesförberedande och de studieförberedande skilde sig marginellt. Med tanke på utformningen av de betygsnivåer som finns dvs. IG, G, VG, samt slutligen MVG fick vi först göra om dessa till en fyrgradig skala med siffror då IG är lika med ett, G är lika med två osv.

Resultatet när det gäller de betyg eleverna uppgett att de hade samt det faktiska betyget går att utläsa av tabellen nedan (Fig. 2) och ser ut på följande vis:

De elever som skulle komma att bli fordonselever hade 2,72 i betygsgenomsnitt i idrott dvs. snittet ligger alltså nära VG. Eleverna som nu går på byggprogrammet hade ett genomsnittligt idrottsbetyg på 3,32 dvs. ett snitt över VG. Eleverna hade ett genomsnitt på 3,15 i idrott i nionde klass dvs. även de hade då de flesta över VG i betyg. Detta går även att utläsa i samanslagen tabell nedan där genomsnittet visas över de betyg elever haft i idrott och hälsa i nionde klass som valt yrkes – respektive studieförberedande program.

När vi nu kommer till de elever som valt att gå på de studieförberedande programmen, ser vi som vi tidigare nämnt en marginell skillnad. Så här såg det ut på de studieförberedande programmen: Natur hade 3,24 i snitt, även detta ett genomsnittligt betyg på drygt VG bland eleverna.

Till sist tittade vi på det genomsnittliga idrottsbetyget från nionde klass bland de elever som valt att gå på Samhällsvetenskapliga programmet. Snittet visade sig vara 2,93. Detta är med andra ord knappt VG. I den här delen i vår undersökning där vi jämfört det faktiska idrottsbetyget bland de elever som valt att gå på yrkes – respektive studieförberedande program, kan man avfärda att man skulle ha avsaknad av idrottsintresse på högstadiet när man föredrar hantverk framför studier på gymnasiet.

Fig. 2. Tabell över genomsnittligt betyg på studie respektive yrkesinriktade program som eleverna uppgett samt det faktiska betyg de hade på högstadiet inför detta läsår. (Betygen är översatta till sifferform)

Elever på studieförberedande program		Elever på yrkesförberedande program	
Uppgett betyg	3,3	Uppgett betyg	3,0
Faktiskt betyg	3,1	Faktiskt betyg	3,1

Som man ser av tabellen så finns där ingen skillnad på vad de elever som valde att gå på yrkes – respektive studieförberedande program i betyg i idrott på högstadiet. Med detta resultat kan man avfärda den förklaringen, att det bristande deltagandet bland yrkes eleverna skulle kunna

förklaras med att dessa elever har en dålig självuppfattning som grundar sig i dåliga betyg i idrott från tidigare år. Således kan vi helt avfärda att yrkes elevernas bristande deltagande på idrottslektionerna kan förklaras med att de har en sämre självbild än eleverna på de studieförberedande programmen.

6.2 Motivation

När vi nu provat den första av de förklarande frågeställningarna har vi kommit fram till att det inte rör sig om att eleverna på de yrkesförberedande programmen har en sämre självbild än elever på studieförberedande program. Med dessa resultat bakom oss ska vi nu prova den andra av de förklarningar vi prövar för att förklara den höga frånvaro yrkes eleverna sägs ha på skolidrotten.

Den andra i raden av de förklarande frågeställningarna vi valt att undersöka, är hur motivationen kan påverka elevernas deltagande. Frågan hur motivationen kan påverka deltagandet på idrottslektioner, har vi besvarat genom att i enkäten ta upp frågan. Denna frågeställning besvarades genom enkätfrågor som kan peka på motivation eller amotivation.

Nedan följer de enkätfrågor som behandlade frågan om motivationen och resultatet av dessa ser ut på följande sätt (fig. 3). Frågorna presenteras här tillsammans med resultaten i sammanställda tabeller där vi även jämför programtillhörighet.

Fig. 3. Tabell över elevernas motivation till att få ett bra idrottsbetyg.

Hur stor betydelse har det för dig att få ett bra idrottsbetyg?	Studie förberedande program		Yrkes förberedande program	
	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Ingen betydelse	9 %	6 st	4 %	2 st
Lite betydelse	6 %	4 st	6 %	3 st
Varken stor eller liten betydelse	19 %	13 st	29 %	15 st
Ganska stor betydelse	28 %	19 st	39 %	20 st
Stor betydelse	38 %	26 st	22 %	11 st
Totalt antal som besvarat frågan		68		51

Som kan utläsas av tabellen ovan och det eleverna svarat kan man se en liten skillnad vad det gäller motivation att få ett bra betyg i idrott bland eleverna, oavsett om de går på yrkes – respektive studieförberedande program. Den större skillnaden som finns är på

svarsalternativet att det skulle ha stor betydelse. Men om man ser över tabellens helhet så finns där inget som tyder på att frånvaron bland yrkes eleverna kan förklaras med en bristande motivation att få ett bra idrottsbetyg. Således får vi analysera nästa fråga i enkäten som är avsedd att mäta elevernas motivation vad det gäller skolidrotten, den lyder: Hur viktigt tycker du det är att du lär dig mer i idrott och hälsa? (Fig. 4).

Fig. 4. Tabell över elevernas motivation till att lära sig mer i idrott.

Hur viktigt tycker du det att du lär dig mer i idrott och hälsa?	Studie förberedande program		Yrkes förberedande program	
Svarsalternativ	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Inte viktigt alls	7 %	5 st	6 %	3 st
Lite viktigt	9 %	6 st	12 %	6 st
Varken viktigt eller ej	12 %	8 st	33 %	17 st
Viktigt	38 %	26 st	33 %	17 st
Mycket viktigt	34 %	23 st	16 %	8 st
Totalt antal som besvarat frågan		68		51

Vid analysen av denna senare fråga vilken skall visa om eleverna har en motivation att lära sig mer i ämnet kan man se en skillnad. Differensen som kan ses i tabellen är i de svarsalternativ, varken viktigt eller ej samt mycket viktigt. Detta tyder på att eleverna på de studieförberedande programmen ser det som viktigare att lära sig mer i ämnet. Men denna skillnad kan inte ensam tala för att det hela skulle röra sig om en motivations fråga. Så motivationsanalysen fortsätter. Nästa fråga eleverna fick besvara med den avsikt att vi skulle undersöka om fenomenet kunde förklaras med motivation, var hur roligt eleverna tycker det är med idrott. (Fig. 5).

Fig. 5. Tabell över hur roligt eleverna tycker det är med idrott.

Hur roligt tycker du det är med skolidrotten?	Studie förberedande program		Yrkes förberedande program	
	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Inte roligt alls	16 %	11 st	12 %	6 st
Lite roligt	6 %	4 st	8 %	4 st
Varken roligt eller tråkigt	9 %	6 st	18 %	9 st
Ganska roligt	39 %	26 st	37 %	19 st
Roligt	30 %	20 st	25 %	13 st
Totalt antal som besvarat frågan		67		51

Denna tredje enkätfråga om eleverna tycker skolidrotten är rolig som även denna var avsedd att mäta elevernas motivation att delta på idrottslektionerna ser inte ut att ha någon revolutionerande skillnad mellan programmen. På dessa de två senare enkätfrågorna kan man tycka sig se att yrkes eleverna har en tendens att sätta ett svarsalternativ utan att ta någon mer precis ställning. Det vi då menar att de gärna varken svarar åt det ena eller andra hållet. Med tanke på att den enda betydande skillnad finns på dessa svarsalternativ anser vi inte ännu att forskningsproblemet kan förklaras med skillnad på motivation mellan elevgrupperna. I kommande redovisning följer en fortsättning av de resultat som framkommit när vi undersökt om det hela kan bero på en fråga om skillnad på motivation, då vi undersökt elevernas övergripande motivation i skolan. Då genom att fråga eleverna i enkätundersökningen hur viktigt det är för dem med nivån på skolbetygen överlag.

Nedan följer en tabell över hur viktigt det är för eleverna att få höga betyg i skolan sett överlag. (Fig. 6).

Fig. 6. Tabell över hur viktigt eleverna anser det är med allmänt höga betyg i skolan.

Hur viktigt är det för dig att få höga betyg i skolans övriga ämnen?	Studie förberedande program		Yrkes förberedande program	
	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Inte viktigt alls		0 st		0 st
Lite viktigt	1,5 %	1 st	4 %	2 st
Varken viktigt eller ej	13,5 %	9 st	22 %	11 st
Viktigt	51 %	34 st	50 %	25 st
Mycket viktigt	34 %	23 st	24 %	12 st
Totalt antal som besvarat frågan		67		50

Vid analysen av denna den fjärde enkätfrågan som formades med avsikten att mäta om deltagandet på idrottslektionerna kunde förklaras med motivation ser vi som tidigare ingen nämnvärd skillnad. Skillnaden är som vi sett tidigare på de frågor som haft avsikten att mäta motivationen: Yrkes eleverna har en tendens att svara mittenalternativet dvs. det svarsalternativ som är varken åt ena eller andra hållet.

Samtidigt är det fler elever på de studieförberedande programmen som har svarat det sista alternativet som i detta fall är mycket viktigt. Tittar vi nu på de övriga svarsalternativen ser man att de är lika många oberoende vilken elev grupp de tillhör procentuellt räknat som ser det som viktigt att få bra betyg i skolans ämnen överlag sett. Vi ser med andra ord fortfarande inte detta som en definitiv förklaring att det bristande deltagandet på idrottslektionerna bland yrkes elever kan förklaras med amotivation. Kommande fråga som har med avsikt att mäta motivationen är hur viktigt eleverna anser att det är att de lär sig mer i skolans ämnen överlag. (Fig. 7).

Fig. 7. Tabell över hur viktigt eleverna anser det är att lära sig mer i skolans ämnen allmänt sett.

Hur viktigt är det för dig att du lär dig mer i skolans ämnen allmänt sett?	Studie förberedande program		Yrkes förberedande program	
	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Inte viktigt alls		0 st	2 %	1 st
Lite viktigt	1,5 %	1 st	2 %	1 st
Varken viktigt eller ej	12 %	8 st	23,5 %	12 st
Viktigt	53 %	35 st	51 %	26 st
Mycket viktigt	33,5 %	22 st	21,5 %	11 st
Totalt antal som besvarat frågan		66		51

På den femte och sista frågan som hade avsikten att undersöka om det hela handlade om en motivationsfråga ser svaren ut som på de tidigare frågorna att det är fler elever på de studieförberedande programmen som anser att det är mycket viktigt med höga betyg, att lära sig mer osv. Så ett visst stöd för vår hypotes har vi fått, det hela grundar sig till viss del i en fråga om motivation till att delta i skolan.

Med andra ord ser vi en viss skillnad men vi anser oss inte med dessa resultat ha kommit fram till den definitiva förklaringen till varför yrkes eleverna har en högre frånvaro på lektionerna i idrott och hälsa. Men dessa resultat i frågan om motivation har naturligtvis en substans om vi senare gör en sammanställning av alla de resultat vi kommer fram till om det hela visar sig förklaras med en sambandsförklaring av de frågeställningar vi använt oss av.

Kommande resultat som redovisas är det vi kommit fram till när vi undersökt om det hela går att förklara med gruppdynamik.

6.3 Gruppdynamik

Grundar sig problematiken i ett gruppdynamiskt fenomen? Frågan om det skulle kunna röra sig om ett gruppdynamiskt fenomen har vi valt att besvara genom att använda oss av den faktiska närvaro vi fått ta del av. Med hjälp av de uppgifterna om frånvaron vi har fått samt genom att analysera klassernas närvaro i ämnet. På de listor vi har till vårt förfogande över frånvaron redovisas antal lektionstillfällen i timmar räknat samt de antal timmar eleven varit frånvarande, då både i antal timmar och i procent. Med dessa listor finns ett problem som vi stött på, nämligen att det inte går att separera den frånvaron som är anmäld och den frånvaron som kan kallas skol. Men denna felkälla är dock relativt betydelselös samt svår att komma

tillräta med då vi vet att eleverna satt det i system, att anmäla sin frånvaro. Då genom att till exempel sjukanmäla sig då de inte har lust att gå på vissa lektioner.

Med hjälp av dessa närvarolistor över yrkes – respektive klasserna på de studieförberedande programmen har vi kommit fram till följande resultat. Det gick till på följande vis: Som vi sagt i den delen av arbetet som handlar om metoder, så letar vi vid analysen efter någon typ av grupp där individerna har en liknande frånvaro och där man tydligt kan se en form av systematisk frånvaro bland eleverna. Vid analysen av dessa uppgifter kunde vi, kanske med en viss förvåning, inte se något som tyder på att de skulle välja att utebli från idrotten i någon typ av samförstånd. Som resultatet av den här undersökningen pekar på finns där inget som tyder på att den uttalade frånvaron skulle kunna förklaras med hjälp av ett grupphenomenologiskt problem. Så vi får helt enkelt fortsätta vårt arbete i jakten efter förklaringen till yrkeslevernans bristande deltagande på idrottslektionerna.

6.4 Idrottslektionernas innehåll

Kan det uttalade problemet om yrkeslevers deltagande bero på för tråkig idrott? En av de ytterligare förklarande frågeställningarna vi vill besvara är huruvida det innehållsmässiga samt strukturen kunde vara det avgörande om eleverna deltog på lektionerna i idrott eller inte. Den första ansats vi gjorde för att besvara detta var vid telefonintervjuerna med idrottslärarna. I samband med att vi frågade dem huruvida de såg det som ett problem eller ej med yrkeslevernans närvaro på idrotten, frågade vi även om de tillämpade någon typ av strategi för att hålla uppe en hög närvaro bland dessa elever.

Det vi kom fram till genom att ställa den här frågan till idrottslärarna vid intervjutillfället var följande. På de 34 skolor vi hade med i undersökningen använde den största delen av skolorna någon form av anpassning i undervisningen på idrottslektionerna, med hänsyn till vilket gymnasieprogram elevgruppen i fråga tillhörde dvs. 27 stycken som blir 79,4 procent. Vid intervjutillfället av lärarna kategoriserade vi anpassningen till två typer av anpassning. Kategorierna var om lärarna överhuvudtaget tar hänsyn till vilken typ av elever de undervisar och om de i sådana fall anpassar undervisningen. Vissa sa att de anpassar vid lektionstillfället, andra sade att de hade en mer strategisk anpassning för att locka till sig dessa elever. De lärare som menade att de anpassade undervisningen med en strategi sade vissa av dem att de t ex. samlade eleverna vid terminens start för att få reda på intresse samt ta del av tidigare erfarenheter och önskemål. Andra lärare sa att de satsat stort på att få dessa elever att delta i större utsträckning på idrottslektionerna, då genom att göra extra inköp av t ex. boxhandskar och skydd för sparring.

Av dessa 27 skolor som på något sätt anpassade sin undervisning var det 21 stycken 77,7 procent som såg problemet med yrkeslevernans förhållande till skolidrotten. Således har vi här försökt att förklara det problemet som idrottslärarna beskriver med hjälp av det innehållsmässiga på lektionerna, kommit fram till att idrottslektionernas innehåll och elevernas deltagande saknar samband. En sammanställning av resultatet av frågan om idrottslärarna anpassade undervisningen finner ni nedan i tabellen. (Fig. 8).

Fig. 8. Tabell över hur idrottslektionerna anpassas.

Idrott och hälsa	Yrkesförberedande program			
	Skolor med problem 26 st.		Skolor utan problem 8 st.	
Anpassningar i undervisningen	Antal i %	Antal	Antal i %	Antal
Ingen anpassning	19,3 %	5 st	25 %	2 st
Anpassad undervisning vid lektionstillfällena.	34,6 %	9 st	50 %	4 st
Anpassad undervisning till hänsyn till typ av elevgrupp för att locka dem till lektionerna.	46,1 %	12 st	25 %	2 st

Den andra ansatsen vi gjort för att förklara detta är med hjälp av vår enkätundersökning och med det även få elevers uppfattning vad det gäller lektionsinnehåll och om det skulle kunna förklara deltagandet på lektionerna. I enkäten utformades två frågor där vi räknade upp åtta olika aktiviteter som ingår i undervisningen i idrott. En utav frågorna skall avspegla hur mycket tid som ägnas åt dessa olika aktiviteter. Den andra frågan skall i sin tur avspegla hur mycket tid de skulle vilja ägna åt desamma. I dessa två frågor kunde man svara aldrig, sällan, ibland, ofta och alltid.

Dessa svarsalternativ har vi omvandlat till siffervärden på en skala från ett till fem, där svarsalternativet ”aldrig” är ett och ”alltid” är fem. Fortsättningsvis har vi räknat ut medelvärdet på samtliga aktiviteter på såväl eleverna på yrkes – respektive studieförberedande programmen. Då både när det gäller hur mycket de idag ägnar – samt skulle vilja ägna åt aktiviteterna.

Den här delen av undersökningen gjorde vi med avsikt att se en skillnad mellan vad eleverna skulle vilja göra, gentemot det de idag gör på idrottslektionerna och kanske då framför allt hoppats på att se en stor skillnad på yrkes elevernas svar. Vår förhoppning var att genom att se en betydande skillnad mellan det yrkes eleverna skulle vilja göra och det de gjorde på idrotten och genom detta komma fram till svaret på forskningsproblemet.

Nedan följer tabeller på hur mycket eleverna ägnar och på hur mycket de skulle vilja ägna över båda programtillhörigheterna. (Fig. 9).

Fig. 9. Tabell över vad yrkes eleverna ägnar sig åt i förhållande till vad de skulle vilja ägna sig åt på idrottslektionerna.

Hur mycket ägnar ni/skulle ni vilja ägna er åt följande aktiviteter på skolidrotten?	Yrkesförberedande program	
Aktiviteter	Ägnar sig åt Genomsnittsvärde	Skulle vilja ägna Genomsnittsvärde
Bollsport	3,7	3,9
Massage/stresshantering	1,6	2,4
Redskapsgymnastik	2	2,3
Styrketräning	3	3
Kanoting/friluftsliv	2,1	2,2
Simning/livräddning	1,7	2,5
Ergonomi/livsstil	1,8	1,9
Musik och dans	1,6	1,6

Som tabellen ovan visar så är det en ytterst liten skillnad mellan vad eleverna idag gör på lektionerna, gentemot vad de skulle vilja ägna sin disponibla tid till i idrotten. De två största differenserna som går att se, är dels massage/stresshantering och simning/livräddning. Och dessa skiljer sig endast 0,8 enheter gentemot de övriga aktiviteternas svar. Vad som här går att tyda är att eleverna är relativt nöjda med innehållet i ämnet generellt sett. Hittills ser vi således inget som pekar på att problemet grundar sig på det innehållsmässiga på idrottslektionerna. Men innan vi helt lämnar detta skall vi redovisa vad de studieförberedande eleverna svarat på samma enkätfrågor.

Nedan följer en tabell över vad eleverna på de studieförberedande programmen svarat på frågorna. (Fig. 10).

Fig. 10. Tabell över vad studieförberedande elever ägnar sig åt i förhållande till vad de skulle vilja ägna sig åt på idrottslektionerna.

Hur mycket ägnar ni/skulle ni vilja ägna er åt följande aktiviteter på skolidrotten?	Studieförberedande program	
Aktiviteter	Ägnar sig åt Genomsnittsvärde	Skulle vilja ägna Genomsnittsvärde
Bollsport	3,9	3,7
Massage/stresshantering	1,3	3,2
Redskapsgymnastik	1,9	2,4
Styrketräning	2,7	2,8
Kanoting/friluftsliv	2,2	2,2
Simning/livräddning	1,9	2,5
Ergonomi/livsstil	1,7	2,1
Musik och dans	1,7	2,6

När vi nu ser helheten på tabellen ovan som visar de svar eleverna på de studieförberedande programmen gett oss, ser vi till vår förvåning en större skillnad mellan vad de gör och skulle vilja göra på lektionerna. För att ta ett exempel som massage/stresshantering skiljer det hela 1,9 enheter.

Vid hopslagning av kolumnerna vad eleverna ägnar sig åt respektive vad de skulle vilja ägna sig åt och gör en total sammanställning av dessa två och jämför dem kommer vi fram till följande: på de yrkesförberedande programmen skiljer det endast 2,3 enheter mellan vad de gör och vad de skulle vilja göra. Tittar vi sedan på de svar som eleverna på de studieförberedande programmen gett oss skiljer det hela 4,4 enheter mellan vad de skulle vilja gentemot vad de gör på idrottslektionerna. Jämför vi nu dessa tabeller ser vi att elever på yrkesförberedande program är mer tillfredsställda vad det gäller innehållet på lektionerna än eleverna på studieförberedande program. Tillsynes kan vi även avfärda förklaringen att problemet med yrkeseleverna skulle ligga i lektionernas innehåll och utformning.

7 Slutdiskussion

Vi har nu prövat alla de förklarade frågeställningar vi trodde skulle vara förklaringen till fenomenet, och som här kan utläsas inte kommit fram till något som kan förklara den höga frånvaro som eleverna på de yrkesförberedande programmen sägs ha i idrott. Vi har inte heller hittat någon häpnadsväckande skillnad i forskningsarbetet mellan yrkes – och eleverna på de studieförberedande programmen vilka anses ha betydligt högre närvaro på idrottslektionerna gentemot yrkes eleverna. När vi nu har prövat alla de här möjliga förklaringarna till fenomenet, och bara hittat ett visst men begränsat stöd för motivationshypotesen. Vi har inte heller fått stöd för vår hypotes om att det hela skulle röra sig om ett gruppdynamiskt fenomen. Men prövningen av denna gruppdynamiska hypotes är dock förhållandevis ofullständig och behöver undersökas mer.

Vi är nu tvungna att gå tillbaka till ursprunget. Det vi måste ta reda på nu är om det som lärarna sagt är sant, om eleverna på yrkesprogrammen har högre frånvaro eller om detta är en myt. De möjligheter vi har kvar för att kunna kontrollera om detta stämmer, eller om det är något som idrottslärarna bara säger, är dels genom det eleverna svarat på i vilken utsträckning de låter bli att delta på idrottslektionerna i enkätundersökningen samt dels de listorna på den faktiska närvaron vi fått ta del av.

7.1 Elevernas egna uppgifter om deras deltagande på idrotten

När vi nu jämförde frågan i enkäten som mäter vilken vana eleverna hade när det gäller deltagandet på idrottslektionerna, med vilken typ av program de gick på. Vid analysen av svaren visade sig att det skiljer endast 2,5 procent mellan yrkesförberedande och studieförberedande elevers svar på att de aldrig avstår från idrotten. En skillnad som är för minimal för att kunna göra ett sådant uttalande som idrottslärarna gjort, att yrkes eleverna har avsevärt högre frånvaro på idrottslektionerna. Detta resultat kan även utläsas i tabellerna nedan. (Fig. 11&12).

Jämför man nu svarsalternativen sällan och ibland kan man förvisso se en viss skillnad beroende på vilken programinriktning eleverna går på. Men skulle man lägga ihop dessa kolumner skulle man få ett annat resultat. Av yrkes eleverna skulle 39,2 procent av eleverna sällan eller aldrig låta bli att delta på idrotten. Av de studieförberedande eleverna skulle 37,4 procent sällan eller aldrig låta bli att delta. Även detta är en minimal skillnad. Samma sak gäller de två sista svarsalternativen, det finns en liten viss skillnad men om man som vi gjort ovan lägga ihop dem så har bara 0,8 procent av yrkes eleverna svarat då att de ofta eller alltid avstår från att delta på skolidrotten.

Fig. 11. Tabell över yrkeselevernas svar på hur ofta de låter bli att gå på idrottslektionerna.

		Hur ofta låter du bli att gå på idrottslektionerna?					Total
		Aldrig	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	
Yrkesprogram EP2,EP3,BP1,FP1	Antal	26	10	10	2	3	51
	Antal i %	51,0 %	19,6 %	19,6 %	3,9 %	5,9 %	100 %

Fig. 12. Tabell över studieförberedande elevers svar på hur ofta de låter bli att gå på idrottslektionerna.

		Hur ofta låter du bli att gå på idrottslektionerna?					Total
		Aldrig	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	
Studieförberedande programmen (Jämförandegruppen)	Antal	36	19	6	3	3	67
	Antal i %	53,7 %	28,4 %	9,0 %	4,5 %	4,5 %	100 %

Som ovan redan är sagt så anser vi inte att idrottslärarna har någon orsak till uttalandet vad det gäller om att yrkeseleverna har, som de säger, en avsevärt högre frånvaro än andra elever på idrottslektionerna. Men vi är dock medvetna om att det kan finnas en viss risk att eleverna inte är fullständigt uppriktiga när de fyller i en enkät, så vi skall även ta den faktiska närvaron till hjälp som vi fått ta del av och tidigare använt då vi undersökt om det kan röra sig om gruppdynamik.

7.2 Eleverna faktiska frånvaro i idrott och hälsa

Det vi har gjort är att ta reda på alla klassers närvaro i idrott på samma skola vi gjort enkätundersökningen på och sedan räknat ut en genomsnittlig procent på vad eleverna på yrkes – respektive studieförberedande har för frånvaro på idrottslektionerna. Det första resultat vi kom fram till, var att den genomsnittliga frånvaron på idrottslektionerna bland yrkeseleverna var 24,2 procent, detta som vi tidigare nämnt med sjukfrånvaro och annan anmäld frånvaro inräknad. För att detta resultat skall visa sig vara grund nog till idrottslärarnas uttalande måste ju även detta jämföras med den frånvaro eleverna på de studieförberedande programmen har.

Vid uträkningen på vad eleverna i de studieförberedande programmen hade för genomsnittlig frånvaro på idrotten såg vi något häpnadsväckande: Dessa elever hade bara hälften så hög frånvaro räknat i genomsnitt, dvs. 12,8 procent frånvaro. Detta visar ju tydligt att lärarna har rätt. Som vi nämnt tidigare så kan vi inte särskilja den frånvaro som är anmäld, från den frånvaro som är rent skolk. Med anledning av detta skulle en person med låg närvaro av olika skäl bland yrkes eleverna kunna höja deras frånvaroprocent mer än hos klasserna med studieförberedande program, då man räknar ut ett medelvärde. Detta då det på skolan bara är elva klasser med ca arton elever bland de yrkesförberedande programmen och arton klasser med ca tjuugoått elever i varje klass bland de studieförberedande programmen. Men denna skillnad är ju naturligtvis inte så stor så det kan förklara en genomsnittlig frånvaro som är dubbelt så hög, i idrott och hälsa på yrkesprogrammen. (Fig. 13).

Fig. 13. Tabell över yrkes – respektive studieförberedande elevers faktiska frånvaro på lektionerna i idrott och hälsa.

Elever på yrkesförberedande program	Elever på studieförberedande program
Genomsnittlig frånvaro i procent	Genomsnittlig frånvaro i procent
24,2 %	12,8 %

En ytterliggare sak som förstärker det faktum att eleverna på de yrkesförberedande programmen har en högre frånvaro, är att vid uträkningen av den genomsnittliga frånvaron såg vi att det var en klass bland de studieförberedande programmen som hade ca trettio procent frånvaro. Klassen som låg närmast det hade nitton och flera hade ca tio procent frånvaro samt vissa bara tre procent. Men i motsats till detta var det fem klasser bland de yrkesförberedande programmen som hade så högt som trettiofyra procentig frånvaro och de flesta hade en frånvaro närmare tjugo procent.

7.3 Resultat

När vi nu kom fram till detta förbluffande resultat när vi tittade på den faktiska frånvaron gick vi tillbaka och tittade bland de resultat från enkäten som inte tidigare tagits upp, nämligen om det hela rör sig om ett intresse eller ickeintresse för idrott generellt sett.

I enkätundersökningen frågade vi hur ofta eleverna idrottade på fritiden, på den här frågan valde åttio procent av eleverna på de yrkesförberedande programmen svarsalternativen ”någon gång per vecka” och ”så ofta jag kan”. Otroligt nog valde sjuttiofyra procent av eleverna på de studieförberedande programmen dessa svarsalternativ på samma fråga. Detta tyder ju på att fritidsintresse närliggande idrott är vanligare bland de elever som har den högsta frånvaron på skolidrotten.

7.4 Förslag på fortsatt forskning

Så det vi har kommit fram till är att dessa elever har en högre frånvaro än elever på studieförberedande program. Men tyvärr har vi inte kunnat förklara orsaken till detta fenomen. – Kan det vara så att generellt sett så finns där fler elever som idrottar aktivt på fritiden bland yrkeseleverna och att dessa då behöver ”vila” och de därför inte deltar på idrottslektionerna? – Eller är det så att vi använt fel mätinstrument i forskningen? En tänkbar förklaring kan vara att yrkeseleverna ofta får flytta sig längre än eleverna på de studieförberedande programmen för att gå på idrottslektionerna. Dessutom flyttar de sig ofta från sin vanliga miljö till gymnastiksalen som oftast ligger i anslutning till de teoretiska programmen, vilket också innebär att de får gå i väder och vind för att komma dit. Detta kan även bidra i sin tur till en ökad frånvaro.

Hursomhelst kräver detta fortsatt forskning för att kunna förklara problemet med yrkeselevernas höga frånvaro på idrottslektionerna. En fortsatt forskning kring detta problem som vore intressant, skulle kunna vara att forska kring hur stor betydelse det har att eleverna är i sin invanda miljö för att ha hög närvaro på lektionerna. Då man försöker planera så att yrkeseleverna till största delen har sina olika kärnämnen i sin vardagliga skolmiljö men att de oftast går i väg för att ha idrott och då oftast till den delen av skolan där de inte har någon annan undervisning. Med detta menar vi att man borde forska i om en faktor som kan påverka skolbland elever generellt sett är var lektionerna geografiskt är placerade inom skolans område.

8. Referenser

Andersson, Tobias. (2007). *Elevers perspektiv på bedömning, motivation och närvaro i ämnet idrott och hälsa*. Lärarutbildningen Idrottsvetenskap Malmö högskola.

<http://www.uppsatser.se/uppsats/81111ad4dc/>

Bengtsson, Jan. (Red.). (2005). *Med livsvärlden som grund*. Lund: Studentlitteratur.

Claesson, Silwa. (2002). *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena. (2007). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*.

Gymnasieguiden. <http://gymnasieguiden.se/Default.aspx?PageID=10>

Hellgren, Maria. Paulsen, Johanna. (2006). *Jag tror jag kan – jag kunde! – En studie om barns självförtroende kopplat till prestation i idrottsundervisningen*. Gymnastik - och Idrottshögskolan. <http://www.uppsatser.se/uppsats/57fa610740/>

Giota, J. & Cliffordson, C. (2004). *Insamling av enkätuppgifter i grundskolans årskurs 9 våren 2003 för UGU-projektets sjunde kohort (födda 1987) (Rapport 2004:03)*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.

Henriksson, Daniel & Jonsson, Lars. (2007). *Att skapa intresse i ämnet idrott och hälsa*. <http://www.uppsatser.se/uppsats/361e3b27ad/>

Idrott och hälsa A – Kursplan. <http://www.skolverket.se/sb/d/759>

Larsson, Staffan. (2005). *Riktning mot mitten -En jämförelsestudie av slutbetyg för ämnet idrott och hälsa i år 9 och kurs A inom gymnasieskolan*. Göteborgs universitet.

Persson, Anders. (2003). *Skolkulturer*. Lund: Studentlitteratur.

Reuterberg, S-E., Svensson, A, Giota, J., & Stahl, P-A. (1995). UGU-projektets datainsamling i årskurs 6 våren 1995. *Rapport 1996:18*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.

SOM INSTITUTET (1998). *Samhälle opinion massmedia*. Göteborgs universitet.

Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur.

Svedberg, Lars. (2007). Fjärde upplagan. *Gruppsykologi Om grupper organisationer och ledarskap*. Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplan för de frivilliga skolformerna*. (Lpf 94).